

POGLED NA PRAKSO ZDRAVSTVENE NEGE

Ljuba Lednik

Med izvajalci zdravstvene in babiške nege je pristosotno mnenje, da ne morejo prodreti s svojim strokovnim znanjem, svojimi zamislimi. Kljub dobremu strokovnemu znanju, profesionalnemu odnosu in učinkovitemu organizacijskemu sistemu zapletanje v komunikacijske blokade ovira profesionalni lik in osebnostno samopodobo medicinskih sester.

Znan je način, kako napisano trditev osvetliti v luči ugotovitev iz prispevkov domačih in tujih avtorjev, kako potrditi ali ovreči z rezultati lastne raziskave. Zapleta pa se, ko je potrebno v življenju – v praksi na strokovnem področju zdravstvene in babiške nege »iz tega nekaj narediti«, da ne ostane zgolj na teoretični ravni.

Ob predstavitvi svojih pogledov na prakso zdravstvene in babiške nege pričakujem sogovornike med strokovnimi sodelavkami in sodelavci na delovnem mestu in v širši strokovni javnosti, s katerimi bom lahko potrjevala, utemeljevala, zagovarjala in oblikovala nova mnenja, stališča, dopolnjevala vizijo prakse zdravstvene in babiške nege. Imeli bomo priložnost, da se prepričamo, kaj je tisto, kar odmika teorijo od prakse, jo dela nedostopno in nepotrebno kot »teoretiziranje«. Prepričali se bomo, zakaj teoretičnih vsebin ne vidimo kot vir, s katerimi bi podkrepili in utemeljili strokovno delo v praksi, marveč prepogosto le kot »po šolsko«, kar je za nas v praksi »neizvedljivo, neuporabno, ne gre zato ...«. Mar s tem ne zanikamo, da teorija črpa in raste iz prakse in ob vračanju v prakso le-to plemeniti.

Kaj nam v praksi ne dovoljuje, da bi tudi organizacijsko in strokovno delali tako, kot si zapišemo v strokovnih člankih? S strokovnimi članki (kot rezultat pregleda strokovne literature ali raziskovanja) sodelujemo na simpozijih, kongresih, seminarjih ali sestankih. Ob pisanju smo namreč prepričani, da je to »resnica«, na katero stavimo in mora biti v praksi uresničena.

Ko moramo ta znanja uporabiti v praksi sami, pa se nam zalomi. Znamo druge prepričevati, da morajo delovati po ustaljenih učinkovitih načinih sodelovanja. Manj učinkovito ali manj dosledno in stalno uporabljamo ta znanja in védenja za oblikovanje učinkovitega vzorca svoje profesionalne vloge.

Lahko bi rekli: »In vendar se spreminja!« Spreminja se v zdravstvenih organizacijah, spreminja se

z »reformo v zdravstvu«, spreminja se z aktivnostmi v zdravstvenem sistemu pod okriljem Ministrstva za zdravje. Sprejemanje izvajalcev v zdravstveni in babiški negi kot strokovnjakov na področju zagotavljanja kakovosti, organizacije »novih« oblik zagotavljanja skrbi za paciente v okviru zdravstveno-socialne obravnave, s poznavanjem delovanja zdravstvenega sistema v zdravstvenih organizacijah, s pripravljenostjo za trdo delo uvajanja sprememb (v katerem nekateri sodelavci še ne vidijo smisla in potrebe), z znanji o organizaciji dela in s pripravljenostjo spreminjati organizacijo (za nekatere sodelavce v zdravstvenem sistemu na »neboleč način« in »da se za njih **nič ne spremeni**«).

Spreminja se tudi v Splošni bolnišnici Maribor, kjer se v zdravstveni in babiški negi trudimo »narediti vse«, da bi zgradili in ohranili samostojnost in odgovornost na strokovnem področju za izvedeno v zdravstveni in babiški negi kot temelj za oblikovanje odgovorne, suverene in profesionalne zdravstvene in babiške nege. Prepričano smo, da bomo tako lahko »postopno« zagotovili optimalne pogoje za strokovno delo izvajalcev zdravstvene in babiške nege. Pripravljenost medicinskih sester in babic za sodelovanje pri organizaciji in uvajanju sprememb zagotovo potrjuje vsebino Nacionalnih smernic za zagotavljanje kakovosti v zdravstveni negi: »Zdravstvena nega kot profesija je gotovo učinkovita takrat, kadar lahko njeni izvajalci strokovno in organizacijsko optimalno opravljajo svoje poslanstvo ob najvišji stopnji zadovoljstva bolnika.« Pri delu upoštevamo, da za učinkovito povezavo z drugimi potrebujemo veliko znanja. Za razvoj stroke, zdravstvene in babiške nege kot samostojne in odgovorne discipline je pomembno, da jo gradimo na strokovnih izhodiščih in da je medicinska sestra in babica strokovnjakinja na svojem področju.

Aktivno sodelujemo pri izvajanju izobraževalnih programov zdravstvene in babiške nege kot učna baza. Sodelovanje jemljemo kot izziv, kot priložnost, da se ob učenju drugih tudi sami veliko naučimo. Vendar je to za nas tudi veliko breme, saj se pogosto ne čutimo dovolj usposobljeni, pogosto v vrtincu strokovnega dela ob pacientu organizacijsko ne zmoremo umestiti kakovostnega izobraževanja in usposabljanja. Pri tem nas zelo bega poudarjanje –

spreminjanje naše aktivne vloge pri usklajevanju izobraževalnih oziroma kvalifikacijskih standardov na osnovi opredelitev splošnih direktiv Evropske unije. Menim, da se s širitvijo ozko strokovno opredeljenih izobraževalnih možnosti na različnih ravneh nekritično širi negotovost posameznikov glede strokovnih vlog in nalog, ki jih bomo v praksi zmogli opravljati in se jim prilagajati. Kot da logika potreb po zdravstveni in babiški negi pri pacientih in logika prilagajanja spreminjanju potreb pri izvajalcih zdravstvene in babiške nege, glede na potrebe pacientov, podlega nelogični sili moči posameznikov. Kako naj si drugače predstavljam predvidena usposabljanja za ozka strokovna področja na ravni, za katero v praksi družno ugotavljamo, da glede na stopnjo izobrazbe ne ustreza zahtevnemu delu pri pacientu. V praksi si vedno znova dokazujemo, kako pomemben je izbor ljudi, ki delajo v zdravstveni in babiški negi. Posameznik v zdravstveni in babiški negi potrebuje mnoga znanja, večjo stopnjo samozavesti, refleksivnosti lastnega poklica, spremembo temeljnih odnosov do dela in pacientov. Zato potrebuje ob strokovnem tudi nova socialna in komunikacijska znanja, obenem pa se nova identiteta ne veže samo na poklicno vlogo, ampak sega tudi v spremembo temeljnih identitetnih struktur in življenjskega sloga. O učinkovitem izobraževanju in usposabljanju na teh področjih v novo oblikovanih programih ni veliko oziroma ni dovolj govora. Verjetno je iz vidika konkurenčnosti za nekoga s toliko izobraževalnimi programi in ustanovami namen dosežen, a bo to v praksi prineslo nemir, »gladiatorstvo« in zmanjšalo verjetnost izbora na osnovi kompetentnosti, kakovosti in ustreznosti izvajalcev, nazadnje tudi uporabnosti.

Izobraževanje za delo z ljudmi v praksi vidimo kot odgovorno področje, ne le kot priložnost za posameznika, da se dokaže in izkaže, kaj lahko doseže. V zdravstveni in babiški negi izvajamo »stori-

tev« v odnosu do bolnika s spoštovanjem, zaupanjem. Tako se težko sprijaznimo s tem, da bo čas prinesel svoj prav. S »tem časom« moramo ravnati razumno in odgovorno, ne moremo eksperimentirati, če želimo ostati v sistemu kot potrebni, suvereni.

Gotovo v praksi zdravstvene in babiške nege potrebujemo zagotovljeno mesto v zdravstvenem sistemu, ki nam bo z varnostjo in stabilnostjo omogočalo strokovno kompetentno in suvereno delo.

V zadnjem času globalno vidimo napredek v slovenskem prostoru v sodelovanju pri strateških odločitvah na področju zdravstveno-socialnega pristopa, pri podpori Ministrstva za zdravje v oblikovanju enotnega informacijsko-dokumentacijskega sistema v zdravstveni in babiški negi, pri dvigu pomena odločitev, ki jih sprejema Razširjeni strokovni kolegij za zdravstveno in babiško nego, pri določitvi kompetenc Zbornice – Zveze.

V neposrednem zagotavljanju kakovosti ob pacientu vse moči usmerjamo v zagotavljanje varne in kompetentne zdravstvene in babiške nege v danih materialnih in kadrovskih pogojih. Z organizacijskimi in strokovnimi ukrepi želimo pacientu približati optimalno zdravstveno in babiško nego.

Kaj nam ne dovoljuje, da ne bi »plemenitili prakse« s spoznanji raziskav, da ne bi utemeljevali potreb na osnovi raziskav in da ne bi spiralno gradili kakovosti v praksi. Verjetnost, da bi utemeljevanje potreb po sodelavcih, po zdravstveni in babiški negi, ki bo zagotavljala pacientom kakovost, obrodilo sadove, se veča z uporabo učinkovitih pristopov.

Učinkovitost svojega dela bomo povečali, če bomo ob dobrem strokovnem znanju – profesionalnem odnosu in učinkovitem organizacijskem sistemu z znanjem in usposobljenostjo odstranili ovire v sodelovanju, če bomo gradili na profesionalni in osebni samopodobi. Tako se spirala znova zavrti k učenju, znanju, vedenju, a tudi k možnostim, hotelju, pripravljenosti.